

Unul dintre cei mai respectați savanți atomiști din perioada interbelică, autor al primului Tratat de fizică nucleară din România (1940), martirizat și ucis în închisoarea de la Aiud, unde a fost supranumit Rectorul Universității (Profesorul).

George Manu s-a născut la 13 februarie 1903 la București și este descendent al ilustrei familii a Cavalerului de Florența, Conrad Manno (1267), marele comandant al Armatei lui Carol I de Anjou (condottiere dei armi), a lui Alexandro Manno (1304-1343) și continuă cu o serie Manno, până la Manoil Manu (1610-1699), care se numără printre fondatorii Academiei din Constantinopol, al cărui nepot Mihail Manu (1695-1754) va ajunge în Țara Românească și urmașii lui se vor împământeni, în Muntenia, ocupând diferite dregătorii și se înrudesesc prin alianță cu marile familii boierești autohtone: Văcărescu, Greceanu, Bălăceanu, Balș, Goleșcu, Crețulescu, Cantacuzino, Ghica, Caragea, Șutzu, Rosetti ș.a.

Important, căci, printre ascendenții săi se regăsesc și domnitorii Șerban Cantacuzino și Constantin Brâncoveanu. La sfârșitul secolului XIX, dinastia Manu număra mai mulți reprezentanți în funcții înalte, printre care și caimacanul (loctiitor al diferiților demnitari) Mihail Manu (1762-1838), care s-a alăturat lui Tudor Vladimirescu în pregătirea revoluției sale. Soția lui se numea Smaranda Văcărescu fiind nepoata fiicei domnitorului Constantin Brâncoveanu, principesa Safta. Nepotul marelui vornic Mihail Manu și al Smarandei este generalul George Manu (1833- 1911), bunicul savantului atomist pe care îl vom cunoaște în cele ce urmează.

Părinții săi, au fost Ioan (Iancu) Manu – fiul generalului Gheorghe Manu și Elisabeta (Zeta Cantacuzino). Din cauza unor debilități fizice (nu am găsit în sursele parcurse care erau acestea), familia îi asigură pregătirea pentru școala primară și primele clase de liceu, la domiciliu, cu excepția ultimelor două clase de liceu, pe care le termină (1919- 1921) la Nancy în Franța. Revine în țară și se înscrie la Facultatea de Științe a Universității din București, unde devine dublu licențiat în Științele Matematice și Științele Fizico-Chimice (1925). După o înțeleaptă judecată, împreună cu părinții, ajunge la concluzia că este necesară o aprofundare a celor studiate; solicită și obține acordul forurilor competente franceze, pentru studiu la Facultatea de Științe din Paris și i se acordă după un an (1926), Certificatul de Studii Superioare în Chimie, Fizică și Radioactivitate.

Bucurându-se de aprecieri, meritorii, este solicitat și acceptă o bursă la Institutul du Radium între 1927-1934, studiind în paralel și cursurile renumiților cercetători Paul Langevin, Eugene Bloch și Luis de Broglie, la College de France și Sorbona. Perseverent preocupat de știință și pregătirea tezei de doctorat, reușește ca în 1933 să o finalizeze și să o susțină, la 5 iulie 1933, la Paris. Pentru a definitiva teza de doctorat, neobositul cercetător George Manu a experimentat competent

interpretarea teoretică privind absorbția radiației alfa, ajungând la rezultate remarcabile, care au fost publicate în *Comptes Rendus de l'Academie de Sciences*. Aceste rezultate și interpretarea lor științifică au constituit de altfel și materialul care a stat la baza elaborării tezei de doctorat, sub titlul *Recherches sur l'absorbition des rayons alpha* (Cercetări asupra absorbției razelor alfa).

Efortul deosebit necesar elaborării acestei teze a fost susținut în decursul a peste doi ani, sub conducerea și îndrumarea cunoscutei savante, laureată a premiului Nobel, Marie Curie. Comisia de acordare a titlului de doctor, formată din Marie Curie - președinte, Jean Perrin și A. Deblème - membri, acordându-i calificativul tres honorable și au propus-o pentru publicare, care s-a concretizat în *Annales de Physique* (1934). Teza tânărului fizician a fost caracterizată ca fiind cea mai completă investigație a interacțiunii radiației alfa cu materia, ceea ce a însemnat un nou subiect de mare interes în cunoașterea fenomenului radiației. Ca urmare, ea a fost citată elogios în numeroase publicații de specialitate, după cum se consemnează într-o documentare existentă în fondurile Academiei Române. Marie Curie, fiind impresionată de calitățile fizicianului român, îi propune să rămână definitiv în laboratoarele de radiologie (Institut du Radium) din Paris.

O propunere onorabilă și măgulitoare în același timp, dar chemarea interioară a tânărului doctor cercetător în științe, este patriotismul său declarat și refuză oferta. Întorcându-se în țară (1935), forurile științifice conducătoare, deși era de acum bine cunoscut în străinătate, îl încadrează pe un post de asistent la Facultatea de Științe din București. Așa va continua să-și desfășoare activitatea didactică, de laborator, timp de zece ani, până în 1945 (?), când ajunge la gradul de conferențiar (nu era atunci gradul de șef de lucrări sau lector). Universitatea nu dispunea de niciun laborator de fizică nucleară, atât de necesar pregătirii studenților și efectuării cercetărilor. Atunci, la subsolul facultății, ajutat de prietenul său Radu Grigorovici, improvizează într-o cameră, care nu era deloc potrivită scopului urmărit, un fel de laborator de fizică atomică, destinat lucrărilor practice pentru studenți. A fost primul de acest fel în România, după unele surse.

După alte surse consultate de mine cu ocazia prezentării în revista *Independența Română - Independența prin cultură*, numărul 41/2018 a savantei nedreptățite Ștefania Mărcineanu, ar fi al doilea, deoarece ea conducea un laborator similar de radioactivitate de câțiva ani... Fiind secretarul Societății Române de Fizică între anii 1936-1945, a fost preocupat permanent de domeniul fizicii nucleare, prezentând nenumărate prelegeri și comunicări (majoritatea publicate) de actualitate: transmutări prin raze alfa și neutronul, transmutări prin particule accelerate, pozitroni, radioelemente artificiale, structura și stabilitatea nucleului, date noi despre razele cosmice, despre parcursul particulelor de transmutare, transmutarea uraniului și toriului, momente nucleare ș.a.

În anul 1936, se căsătorește cu Sonia Poulieff (detalii din sursele studiate nu rezultă) și la 5 decembrie 1937, se naște unicul lor copil Șerban Alexandru, care urmează cursurile Colegiului Național Sfântul Sava, devenind apoi absolvent al Facultății de Inginerie din Petroșani. Fiind o familie urmărită și executată de regimul comunist, foarte greu putea să-și găsească un loc de muncă, remunerat insuficient, pentru a-și întreține familia (soția și fiica) părăsește România. Astfel că în anul 1982 (?) se stabilește în Franța. Aici a trăit, mai mulți ani, revenind pentru scurte perioade în țară doar după evenimentele din 1989, dar nu a uitat sau abandonat să urmeze sfatul tatălui său, acela de a face tot ce poate pentru țara lui. Suferind de plămâni și rinichi, în ultima perioadă de patru luni, a fost internat la trei spitale, pentru ca în final să se despartă de această lume, la 6 octombrie 2020, fiind internat la spitalul Carol Davila din București.

Dar să revenim la George Manu, care în 1940, a editat primul volum, sub egida Academiei Române, al *Tratatului de Fizică Nucleară*, se implică în activitatea didactică și științifică pledând pentru eliminarea imposturii în mediul universitar, alături de Șerban Țițeica și de P. P. Stănescu. Celelalte două volume pregătite, nu au mai putut fi publicate din cauza noilor realități politice survenite (volumul II - *Despre transmutări nucleare* și volumul III - *Despre teoria nucleului*). În 1937 se

alături Mișcării Naționalist Ortodoxe, luând atitudine fățișă împotriva corupției în general, dar și abuzurilor din mediul universitar în perioada dictaturii regalo-carliste. În plină prigoană antonesciană, în 1943, face parte din Comandamentul Mișcării, iar după sfârșitul războiului, activează în Mișcare Națională de Rezistență Anticomunistă, ocupându-se de funcționarea celor mai importante grupuri de luptă. Își exprimă oroarea față de atrocitățile din scurta guvernare legionară din 1943, dar acceptă pentru o scurtă vreme, răspunderea de a fi comandant interimar al mișcării.

Cu alte cuvinte, se complace în a duce o viață dublă, dar pe primul loc, rămâne activitatea didactică, de asistent la Facultatea de Științe. La sfârșitul războiului, este nevoit să treacă în clandestinitate pentru a se putea dedica mișcării naționale de rezistență. După impunerea Guvernului Petru Groza la 6 martie 1945, URSS se amestecă total în treburile interne ale României. Astfel, Stalin însărcinează pe Vâșinski de a regiza procesele politice din România și condamnarea celor vinovați, așa cum știe, semănând teroarea, pentru a demonstra că americanii se amestecă în treburile interne ale României. Ca urmare a acestui demers, toți trădătorii de țară, criminalii, exploatoarii și spionii în favoarea anglo-americanilor, cum erau numiți, sunt acuzați și li se intentează un proces denumit al Marii Finanțe.

Această înscenare judiciară fără precedent în istoria României, era împotriva a 12 persoane, printre care și profesorul George Manu, judecat și acuzat în contumacie, căci aflând ce i se pregătea, s-a ascuns între anii 1945-1947, evitând astfel arestarea sa. Cum nu putea rămâne pasiv, el redactează studiul România între Rusia și Europa, publicat după revizuire și completare sub titlul În spatele Cortinei de Fier - România sub ocupație rusească utilizând pseudonimul Testis Dacicus (Martorul dacic).

Pentru a fi explicit întocmirii acestui studiu scrie o prefață din care cităm: Prezentul studiu are drept scop să descrie în mod obiectiv felul în care un popor mic este nimicit în mod sistematic de o mare putere. El intenționează să informeze pe orice persoană imparțială și în special pe conducătorii celor două puteri occidentale, Statele Unite și Imperiul Britanic. Aceste state și-au asumat în mod voluntar obligații precise prin Charta Atlanticului, care a devenit acum Charta Națiunilor Unite. Astfel, națiunile amenințate de invazie străină și subjugare au fost îndreptățite să speră într-un viitor mai bun. Ar fi păcat ca aceste speranțe să fie înșelate.

Autorul face o analiză detaliată a situației României ocupate și a perspectivelor ei, în contextul european, afirmând că: Faptele vorbesc destul de clar pentru ele însele și realitatea este prezentată dezbărată de menajări diplomatice. Cartea este structurată în 11 capitole, prin care se prezintă poziția României, controlul rusesc în Europa și România dezagregarea României sub toate aspectele sale, precum și consecințele acestei dezagregări. A fost dactilografiată în mai multe exemplare în limba română și limba engleză, și un rezumat extins în limba franceză. A fost trimisă prin intermediul misiunilor acestor țări în România.

Prin serviciul KGB infiltrat a putut fi cunoscută și de către sovietici. Autorul însă depistat în cursul anchetării lui George Manu, după arestarea sa din 21 martie 1948 și condamnat în procesul grupului de complotiști, spioni și sabotori, la muncă silnică, pe viață. De la început a fost închis la Aiud, unde a devenit profesor pentru mulți deținuți, inclusiv pentru filosoful Demostene Andronescu. La procesul care s-a derulat la 28 octombrie 1948 au participat: Ana Pauker, Avram Bunaciu, Teohari Georgescu și reprezentanți ai Uniunii Sovietice (alogeni crescuți la Moscova). În închisoare a fost anchetat și torturat inimaginabil, cerându-i să divulge pe cei ce l-au informat despre despăgubirile de război, prin care România le plătitise îndoite. Ei nu puteau înțelege cum de un om, poate avea așa o memorie și au început să-l tortureze cu cruzime cum nu își poate nimeni imagina.

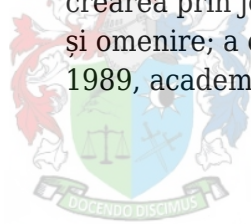
Un exemplu elocvent este acela când călăii i-au scos ochelarii și cu o paletă i-au întors pe dos ochiul drept. O durere insuportabilă l-au făcut să urle și au adăugat: Tâlharule! Ți-l întorcem și pe celălalt

pe dos și apoi ți-i extirpăm pe amândoi! Pentru a-i convinge că a lucrat singur le-a propus să verifice statisticile de producție începând din septembrie 1944 după cum le va spune el. Au confruntat și nu le venea să creadă, că un om poate avea așa o memorie. Toți anchetatorii nu au mai avut ce să zică, iar cel rus a exclamat în rusește: Dă-l în... măsii, că are un cap, cât tot ministerul vostru de berbeci!

A cunoscut și închisorile de la Baia Sprie și Gherla, dar cea mai lungă detenție, din 1948 în 1961, a petrecut-o la Aiud, când a plecat din această lume nedreaptă, la 12 aprilie 1961 (în dosarele CNSAS și fișele din Penitenciarul Aiud consemnează data de 2 aprilie?!), când abia împlinise 58 de ani și 34 kg. Trupul său a fost aruncat în groapa comună de la Râpa Robilor. S-au exercitat mai multe presiuni (mai ales prin torturi chinuitoare) pentru a accepta autodemascarea și semnarea unei declarații de desolidarizare de propriul trecut. Dar în permanență a refuzat, care aveau ca rezultat o înăsprire a chinurilor la care era expus.

De câteva ori a fost scos de la Zarca și colonelul Crăciun căuta să-l convingă pentru a renunța la idealul său, dar ultima dată era cu totul pierdut și pentru prima dată, cu ochii ațintiți în tavan a zis cu o voce abia perceptibilă: Iertați-mă, fraților. Dați-mi voie să oftez odată. S-a zvârcolit într-un spasm scurt, a încercat să mai spună ceva dar nu a mai fost coerent și... A fost un adevărat enciclopedist care a reușit să facă la Aiud o adevărată Universitate, pentru că prin metode inventive de învățare, prin sistemul morse, la început și apoi prin scriere codificată pe bucăți de săpun, noduri pe firul de ață, scriere pe tăblițe și desene, să fie un adevărat profesor.

A fost un model, neabdicând de la calea onoarei, un exemplu al valorilor miraculoase ale spiritului de înnobilitare și înălțare, a omului prin adevăr, cultură și totală dăruire. Adevăratul său merit rămâne crearea prin jertfa de sine, a unicei Universități din Aiud, cu cele trei facultăți: a dragostei de neam și omenire; a dragostei de cinste și demnitate; a dragostei de cunoaștere și cultură; cum a spus după 1989, academicianul Radu Grigorovici.

ROMÂNIA

Prof. Univ. Dr. Gheorghe Ticlete

*Independența
prin Cultură*